

ביצה פרק ראשון ביצה

מסורת הש"ס

(א) לקמן כב. שבת קלט;
(ב) לקמן כב: ד"ה יט: נב;
(ג) לנמיגד פי' לחסוך ו"א
למפור. ערוך, (ד) [אש"כ"ל
וכ"ה בר"ף ויהר"ש];
(ה) לקמן ח, (ו) [לקמן כב:];
(ז) [ע"י חוספי' ב"ב סב. ד"ה
ומודה,] (ח) [ע"י מהרש"א];

הגהות הב"ח

(א) גב' עממים ציו"ט שני
כ"ל ותיבת מת נמחק:

גליון הש"ס

גמ' אפרוח שנולד ביו"ט.
ע"י תו"ט פרק ד' משנה
ב' דעדות: שם שתק רב.
וכן לקמן דף לו ע"ב סוכה
דף ז ע"א וש"נ:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א רש"י ד"ה טרפה וכו'
 דעביד ידן אמו הוא. וי"ב
 ר"ל לענין זה אמו עובד ידן
 אמו ללא ניהר בשמיטת
 אמו דטרפה היא אבל
 גזל מן הטרפה אדריכא
 לנא רש"י אמו הוא מומחל
 בשמיטת אמו מדקדקל
 בי"ד ס"ט ע"ט וכמ"ש
 מוס' סנהדרין ק"ד פ ע"ב
 דא עובד ידן יעוש' ד"ה
 ודוק: וי"ב תוס' ד"ה
 הואיל וכו' והכי מוכח
 בשמס' ז"ב ק"ד מה ע"ב
 תוס' ד"ה אימ היה בלא
 אפרוח ועוש' ה:

מוסף רש"י

מה ביום טוב ראשון.
 מה שנסתלק, כגון שם
 בשם והמחיר של שם
 שבת (שם), מה שאין
 כל בביצה. רחוק ר"ס שם
 לעומת שם שם שם
 דלית וזה מחיר שם שם
 דלית וזה מחיר שם שם
 בזה (שם) קדושה שם שם
 ולא הולך שם שם שם
 שם שם שם שם שם שם
 (שם שם), מביא אדם
 רבובות בשביל שם שם
 להבדיל ומזהב. שם שם
 שם שם ראשון וזה שם שם
 שם שם שם שם שם שם
 ומהם שם שם שם שם שם
 קדש שם שם שם שם שם
 חילוק שם שם שם שם
 נחשלת (שם שם).

מוסף תוספות

א. בחול המועד וכל שכן
במועד עצמו. ת"פ.
ב. אבל לצורך מת
שמוטל לפניו ודאי שרי.
ת"פ. ג. דהא אפרוח
בעודו בקליפתו לא חזי
למידה. רשב"א. ד. וכן
סומא ששחט דווקא
בריעבד אבל לכתחילה
לא שטיה.

אמר רבא מה צי"ט ראשון כו'. מת המוטל לקבוצה אם י"ט ראשון
הוא וכו'. משא"כ צביה. לענין ציה לא הקלו צי"ט שני דרש
השנה להשותף לשל גלויות דלפיו ר"ה נולדה ציה אסורה ציה: אף
צביה. נולדה ציה מותרת ציה: דמאי דעסיך. לאסרה בשני
לרחוקים מצד: דילמא מעברי ליה
לאכול. בתקנה הראשונה לננות מיום
⁶אמר רבא *מת ביום

לִּלְלוֹל. חֲתָנָהּ הִרְאֶשְׁנוּהָ לַמְנוּחַ מִיּוֹם
שֶׁנִּי וְלַעֲשׂוֹת שְׂנֵי יָמִים כְּבוֹן שֶׁלֹּא צָלוּ
עַד יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַחֲדִים: **מִיּוֹמוֹ עֲזָרָה**
וְאֵילָךְ וכו'. וְהָע"פ שֶׁחֲתָנָהּ לֹא חִירַע
שָׂצָלוּ הַפְּעִים הַמְּנַחֶה וְלַמְעַלָּה הָאֵל
מֵאֻמַּתֵּה עֲדָם וְעַדְיָן לֹא נִתְקַנְהָ. חוץ
דִּקְנֵט מִיּוֹמוֹת עֲזָרָה מִשּׁוּם דְּצִימִי
עֲבֹרָהוּ דְּכַתִּיב צִבּוּרָא (נַחֲמִיָּה ח)
וְצִיּוֹם הַשְּׁנִי וּצְרָאֵשׁ הַשְּׁנִי מִשְׁתַּעֲמִי:
לֹא אֶמְרֵךְ. דִּיתַעֲתָקוּן צוֹ יִשְׂרָאֵל: **אֵלָּא**
דְּאַשְׁכְּהִי. וּמִתִּירָא שֶׁלֹּא יִסְרִיחַ:
אִסְחָ. הֵדֵם הִיוּ מִנִּיחִין עַל מַטַּע מֵת
לְכַדּוּדוֹ: **דְּהִיאֵי חֲצֵרִי.** אוֹמֵרָה רַעֲיָה
שֶׁהִיוּ צִימִי פִּרְסִיִּים וְכוּפִין אֶת יִשְׂרָאֵל
לַעֲשׂוֹת מִלְּאֲכָתָן וְצִי"ט הֵיוּ נִדְחִין מֵהֵן
ע"י שְׁאוּמְרִים לְהֵם י"ט הוּא וְאֵם
יִרְאוּ אוֹתָם מִקְצֵרִין מִתִּיהֵם יְכוּפּוּ
אוֹתָם לְמַלְאֲכָה. וְהִיא גִלְמָה דְּלֹאמְרִין
לַעֲיֹל אֵינּוּ צוֹרֵךְ הֵמָּה שֶׁהִרְיָ יֵשׁ לוֹ
תַּכְרִיכִין אַחֲרֵיהֶם כֹּל זָכְרוֹ שֶׁאֵם צָרִיךְ
לֹא מֵאֵל אֶפְלוֹ דְּקֹאֲמֵר הֵא אֶמְרִינִי
צִי"ט שֶׁנִּי יִתְעַסְקוּן צוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַסְקוּ וְהָ
חֲצִיבַת קִבְרוֹ וְחֻמּוֹךְ תַּכְרִיכִין הֵלֶכֶךְ עַל
כְּרַחֵךְ בְּגִלְמָא שֶׁאֵינּוּ צָרִיךְ לוֹ מִיִּירִי
דּוּמִיא דְּאַסָּא דְּשֵׁרִי לְמַגְזִיָּה וְקַמ"ל
דְּאַע"ג דְּטֶרְחָא דֵּלָא צָרִיךְ הוּא אֵלָּא
מִשּׁוּם כְּבֹדוֹ עוֹשִׂין לוֹ יוֹתֵר מִדְּאִי
מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת לוֹ כִּיּוֹן דְּלִגְנֵי מֵת כְּחוֹל
שְׂוִיָּה רַבָּן: **חֻוִּיָּה.** רַבִּינָא לִרְבֵּי אָסִי
דְּהוּבָה עֲצִיב: **ה"ג אֶמְאִי עֲצִיב מִי:**
א"ל לֹא **אוֹתוֹכִי** עֲרֹבִי **תַּבְּשִׁילִין.** לֹא
הוֹשַׁבְתִּי כְּלוּמָר לֹא הִכַּנְתִּי לִי עֲרֹבִי
תַּבְּשִׁילִין לֹאפּוֹת וּלְבָשֶׁל מִי"ט לִשְׁבֹּת
דַּמְנָן לִקְמָן (דף טו): עוֹשֶׂה אֵדֶם
תַּבְּשִׁיל מִתְּרֵב י"ט לֵשׁ עֲרֹב:
הַאִידִנָּא. צִי"ט רֹאשׁוֹן וְהוּא חֲמִישִׁי
שְׁבֻעָתָה וְעַל תַּנְאִי הוּא אוֹמֵר אֵם הַיּוֹם
הוּא חוֹל וּלְמַחֲרָ קֵדֶשׁ יֵהָ עֲרֹב וְאֵם
הַיּוֹם קֵדֶשׁ וּלְמַחֲרָ חוֹל אֵינִי צָרִיךְ לָכֵן:
מִי אֶמֶר. וְהִרְיָ הֵם כִּיּוֹם אֲרוֹךְ וְשִׁנְיָהָ

קדש: א"ל רב מרדכי. לרבינא מנהרדעי לא תותביה למר צפירוש
שמיע לי מיניה דלא סבר לדנהרדעי. רב מרדכי תלמידו של רב אשי
היה כדאמרין בטרטא (דף מו:) גבי לוי' לרבו עד פרסה רב מרדכי
אלויה לרב אשי כו': הוואל ומסיר עצמו. בליתדו להיות נשחט
מה שלא היה לפני ליתמו אף מוואלה תסיר את עצמו בליתדו דמגו
דלאקן להא אקמן להא: לעגל שוולר צי"ט. דמילא לקמן שמונת רב
ביום לדברי הכל: מוכן אגב אמו. בעודו בחוך מעיה אס נשחטה
האס היה נאכל: הטרפה. בנה אסור אס נמצא בתוכה א' דעובר ירך
אמו הוא הוואל ובשחיטת אמו אתה בא לנאכלו וכי נולד צי"ט מן
הטרפה ליתא למימר הוואל ומוכן אגב אמו ואפ"ה בשחיטת עצמו
מותר לשחטו ולאכלו דלא אשכחן מאן דאסיר: לנלצים. דיין
השמושת היתה אמו עומדת לך אבל אפרוח שבקליפה אינו
עומד לאכילת כלבים ואף לא היה רחוי הלכך נולד הוא:
מוכן

לרצי שמעון דלית ליה מוקאָה דמוודה צבאי מוקאָה דהכא דהוי כגור שנוירד מן הטרפה. דהסם לא מני למימר הואיל ומוכן אגב אמו (דף עה.) דכן פקועה יותר נארכעט סימנין בשמיטת אמו או בדידי גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליצא דרצי אושעיא דקמבעיא ליה הסם הואיל ולתמיהלה אין לו לשטון כי דאי גוונא שמיני יכול לראות מיד דהוי לומר דהסם מיידי דאירע שכלו לו חדשיו והסם מיידי בלא כלל לו דהוי

מִיָּמוֹת עוֹרָא וְאִילָךְ לֹא מִצִּינוּ אִלּוּל מַעֲוֹבָה. וְאִם וְהִאֲמַרְנִין
בַּעֲרוֹצִין (דף לג. וסס) דְּרֵבִי יוֹסִי אוֹסֵר הִבִּילָה שְׂטוּלָה
[בְּרֵאשׁוֹן צִיּוֹן] הֵשֵׁן וְאִם הִכִּי פְלִיגִי נִהְרַדְעִי אֶרֶץ יוֹסִי שְׁהוּא תִּנָּה
יִלְל לְדִרְבִּי יוֹסִי אֲסוּר אִי אֲתַמְרִי וְנִהְרַדְעִי אֲתַמְרִי דְלֵאָּ אֲתַמְרִי:
יְהִי מוֹב שְׁנֵי לִגְבִּי מֵת בְּחוּל שְׂוִיָּה

טוב ראשון יתעסקו
 "ט שני יתעסקו בו
 מים טובים של ר"ה
 דעי אמרי אף בביצה
 ברי ליה לאלול הא
 גא אמר רב גימיות
 אלול מעובר אמר
 א דאשתהי אבל לא

רבנן אפילו רמינו ליה גלימא
 ואפילו רמינו ליה אכא. ותימה
 דבמועד קטן (דף טז: ושם) אמרינן אין
 חופרין כוכין. צמועד והכל משמע
 דאין זו מלאכה ו"ל כפי' ר"ס דפירש
 שהיו רגילין לחפור הכרה דפירש כרי
 שיהיו מזומנות כשיצאו מתים ועל זה
 קאמר דאין חופרין צמועד לצורך
 אחר הצמועד: **והאידידנא דאיכא**

חֲבֵרֵי חִיִּישֵׁינִי. פֶּרֶשׁ״י שְׂכּוּפִין לִישָׁאֵל
 לַעֲשׂוֹת מַלְאכָה וּכְשֶׁהוּא יִיט מִיַּחֲזִין
 אוֹתוֹ וְאֵם הִיוּ רְאוּיִן שִׁיקְצֻוּ מִמֶּהֱמָם
 יִכּוּפוּ אוֹתָם לַעֲשׂוֹת מַלְאכָה וְהַסְתָּא
 בְּזִמָּן הַזֶּה שָׁאִין חֲבֵרֵי מוֹתֵר לִינִי לִמְרָם
 שֶׁצִּדְקָא מִינִי אַחֵר לְהַמְצִיּוֹ דְּכִיּוֹן דְּזֵה
 הַטַּעַם מִשּׁוֹם חֲשָׁא וְעֵבֶרָה הַחֲשָׁא
 עֵבֶר הַטַּעַם וְהִי אֲמַרְיִין גְּבִי מִיִּם
 מְגוּלִין לְדַסְקִירִין שְׂמָא נַחֵשׁ שְׂמָה מִהֵן
 וְעִבְשִׁיו שָׁאִין נַחֲשִׁים מְצִירִין בִּינִיּוֹ אֵנוּ
 שׁוֹמֵין מִהֵן אֲפִילוּן לְכַחֲסִילָה אֲעִיפִי
 שְׂהוּא דְּבֶר שְׂבִמְנִין וּמִינִי רִיתִי הִיא
 אוֹסֵר וְעוֹשָׂה הִיא בְּמַלְאָכִין שְׂמַת אֵדֶם
 אַחַד צִיטִי שֶׁנִּי וְרָעוּ לְהַתְּסֵק בּוֹ
 לְקַצְרוֹ וְגַעַר בָּהֶן רִיתִי וְשִׁלָּה לֶהֱם בְּנֵי
 בִּשְׁכָר אֵינִין בְּנֵי תוֹרָה וְאֵתָם בְּנֵי
 תוֹרָה כְּדִלְיָאֵת בְּשִׁבְתָּ (דָּף קט: וס) שִׁלָּה
 לְקַצֹּר מֵת צִיטִי שֶׁנִּי מִשּׁוֹם דְּלָאוּ
 בְּנֵי תוֹרָה יִנְהוּ וְאֵינִין לְזוּלָּה בִּיה
 אֲזַל הִרִי אֲמֵר דֹּאִין זֶה דְּמִינִי דִּלָּא
 לְעִנְיִן הִרְבֵּה דְּכֵרִים אֲשֶׁר־חָסְדוֹ שָׁאִין
 בְּנֵי תוֹרָה דְּלִיף צִיבְמוֹת (דָּף מו. וס)
 חוֹנֵהוּ דָּקָא אֲכָלִי תוֹרֵמוֹם דְּשִׁלְקִי
 נִכְרִים וְאֶסֶר לֶהֱם וּפְרִכְיִין וְהָא נֶאֱכַל
 כְּמוֹ שְׂהוּא חִי וְכַל שְׂהוּא נֶאֱכַל כְּמוֹ
 שְׂהוּא חִי אֵין בּוֹ מִשּׁוֹם בְּזוּלֵי נִכְרִים
 וּמִשְׁנֵי שִׁלָּה הִיוּ בְּנֵי תוֹרָה וְאֵנוּ אֵין אֵנוּ
 חוֹשְׁשִׁין דְּבִדֵּר כְּמוֹ דְּקִימָא לָן דְּכַל
 שְׂהוּא נֶאֱכַל כְּמוֹ שְׂהוּא חִי אֵין בּוֹ
 מִשּׁוֹם בְּזוּלֵי נִכְרִים וְהִירִי יִחְיָאֵל
 אוֹמֵר דְּלָא דְּמִי דְּשִׁלָּה הִכָּא

ובדבֿרֿהֿנֶעֱמָה הוּא אוֹכֵל בְּצִיּוֹת וְלֹא אוֹשֵׁא מִלְתָּא אֲבָל לִקְדוֹר מִתִּים
בְּצִפְרֵהֶסְקָא אוֹשֵׁא מִלְתָּא וְאִין כִּכּוֹן לִהְיוֹר וְעוֹד אֲמַר רַבִּינּוּ תַּם דְּבִזְמוֹן
הַזֶּה נִמְי יֵשׁ יְהוּדִים שֶׁהֵן מִשְׁעוּבִים לְמַלְכוּת לְעֹשׂוֹת מַלְאָכָה כְּגוֹן
לְקַבֵּל הַמֶּס וּלְהַתְעַמֵּק בְּצִרְיָהִים הַלֵּךְ אֵם יִרְאוּ שֶׁיִּתְעַסְקוּ לְעֹשׂוֹת
מַלְאָכָה בְּמַת יִכְפוּ אוֹתָם לְעֹשׂוֹת מַלְאָכָה לְמַלְכוּת:

אפרוח שנוֹדָד ב"ש וכו'. נראה לומר דלמיתני שנפתחו עיניו היום דאי לא נפתחו עיניו ק"ל דאפילו בחול אסור: **הואיל** ומתיר עצמו בשחיטה. פירש רש"י ממיר עצמו בלידמו להיות נשחט אבל קודם לידמו היה אסור וכיון דלחקן לשחיטה אחקן נמי לענין מוקצה ומימה למה לכו לשמואל ור' יוחנן דהך טעמא תיפוק ליה מהו מוקצה דלמיתני פרכי מן השחיט (שם דף ק"א): לשמואל וצטרי ור' יוחנן כ"ז שמעון צבירה לכו וי"ל דהכא קאמר טעמא אפילו לרבי יהודה דלית ליה מוקצה שרי מהאי טעמא ולכן צריך האי טעמא אי נמי אינצטרך אפילו מית וצמוקין ב' והכי מוכח בשבת (דף מה:): **ובי** מה בין זה לענין הא אמו טרפה והוא מותר ומימה והא מוכן הוא דלמיתני בחולין ואם כן יכול להושיט ידו צמעי אמו וישחטנו ויהיה מוכן כהאי בחולין (דף ע"ד). אם יתיר בן פקועה בצרבעה סימנין אי נמי י"ל דהא אשוחט בלילה (שם דף י"ג): דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד י' עד היום וא"כ לא היה מוכן היום הואיל וצין השמשות לא היה חזי: השמא

עין משפט
נר מצוה

לח א מיי פ"א מהלכות
י"ט הלכה כג סמג
לארין עה טוש"ע א"ח סי'
תלו סעיף ב וסי' תקכו
סעיף א:

למב ב מיי שס טוש"ע ד:
 סר מקבו סעף ד:
 מ ב ד מיי שס טוש"ע
 שס ספיר א וספיר ד:
 מא ה ד מיי פ"ו מהל'
 יו"ע הלכה יא יג
 [ופ"ס מהלכות עירובין
 הלכה טו] סמו לארין עה
 טוש"ע אר"ם י"ג מקבו
 סעף כז:
 מב ד מיי פ"ה מהלכות
 מא"ס הלכה טו
 טוש"ע י"ד סר יג סעף ד
 [וס"י עט סעף ג]:

רבינו חננאל

וּלְגַבִּי מִת אַעִיז דַּמְת
 בִּיטֵל שׁוּ דִלֵּא אִישְׁתִּידָה
 בִּרְלֵס לֹא מִשְׁתַּחֲוִי לֵיהּ,
 דִּקְדִּילֵי כִרְב שׁוּ דִהוּא
 בְּהֵרָא, דִּאֲמֵר יִישׁ שׁוּ
 בְּרֵא, דַּת כְּחוֹל שׁוֹוִיהֵ
 וּבִזְנֵן, וּאִפְּלִדוּ בִּירֵשׁ
 לִי רִיָּה. אֲמֵר רִינָא
 וְהִיאֲנֵא דִאֲיֵאֵר הַכִּבִּיר
 שְׁאֲמֵרֵס לִישְׂרָאֵל אֵהָא
 שְׁאֵתָּם קֻדְרֵסֵהּ הַחַת
 שִׁלְמֵם קֻדְרֵבֵהּ הַחַת שִׁלְנֵן
 בִּירֵשׁ לִשְׁמֵהּ, חִישְׁתִּישֵׁן
 מִשְׁתַּחֲוִי לִמְחֵר, וְהֵאֵל
 דִּאֲמֵר מִימוֹת עֻזְרָא דִּהוּא
 לֹא אִשְׁעִיר אֶלֶּל מְעֻבֵּר,
 מִשְׁמַעֲנִי מִנֵּה מַלְלָל
 דְּבִימוֹת עֻזְרָא עִיבֻדֵּהוּ,
 מְנַהֵי מִלִּי, שְׁבִנְאֵמֵר
 וְהִיאֲנֵא הַחֵדֶשׁ הַשְּׁתֵּיבִי עֵל
 יִישְׂרָאֵל בְּעִרְהֵן (6), וּלְגַבִּי
 אִישְׁתִּידָה תִּשְׁתַּחֲוִי, מִנֵּה
 עֻזֵּם מִירֵשׁ הַדְּרָשׁוֹן, שְׁחַל
 פִּסְחָא פִּסְחָא וּסְכֻכֹּת
 חִישְׁתִּישׁ עִיבֻדֵּהּ שִׁבְשֵׁת,
 מְנַהֵי עֻזֵּהוּ בִּירֵשׁ
 חִישְׁתִּישׁ, וְאֲמֵר אֵם סֻכֹּת
 מְחֵר חֵלֵל לִישְׂרָאֵל
 וּמוֹתֵר לְכַשׁ לִשְׁבֵּת בִּירָא
 עִירֻב, וְאֵם יוֹם שִׁבְשֵׁת
 (כָּגוֹן) הוּא יִישׁ, הִישִׁים
 הוּא עִירֵשׁ, וְהִירֵי מַעֲבֵר
 מְעִירֵשׁ, וְהִוֵּי מִלֵּב בִּי
 מְעִירֵשׁ, וְהִוֵּי מִלֵּב, אֲבֵל
 בִּי יִישׁ שׁוּ לִי רִיָּה לֹא
 אִפְּרֹחַ שְׁנוֹל בִּירֵשׁ, אֲבֵל
 אִסֹּר כִּי מִקְרָאֵהּ אִישְׁתִּידָה
 עַל שְׁנוֹל בִּירֵשׁ מְחוֹרֵר,
 שְׁהִיָּה מִכּוֹן מִתְּמַלְמֵלֵהּ
 עַל גַּב אֲמֵר, שְׁתַּחֲפֵהָ
 מִכְּנֵת אִירֵי, וְכִלְכֵּד
 בִּירֵשׁ שְׁכֹל לִי חֻדְשִׁי,
 אֲמֵר אֲנִיִּרְדֹּעַ, אֲמֵר
 חֻלּוֹרִים וּמְעוֹרְשֵׁר בִּרְקִי
 אֲלִיעֻרֵב מִכְּנֵת שִׁבְשֵׁת

(א) עי' היטב תוס' ר"ה דף יט
ע"ב ד"ה מימות עזרא ע"ש.